

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Освітня програма	23090 Середня освіта (Історія)
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	014 Середня освіта

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

14.06.2023 р.

Справа № 0961/АС-23

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 01 "Освіта" у складі:

Островська Катерина Олексіївна – головуєчий,

Андрощук Ігор Петрович,

Демченко Олена Петрівна,

Захаров Олексій Олексійович,

Коваленко Наталія Володимирівна,

Коренева Інна Миколаївна,

Москаленко Олена Іванівна,

Огністий Андрій Володимирович,

Попович Анжеліка Станіславівна,

Рябовол Лілія Тарасівна,

за участі запрошених осіб:

Гожик Андрій – представник ЗВО,

Пищик Андрій Миколайович – гарант ОП,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	23090
Назва ОП	Середня освіта (Історія)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Спеціалізація (за наявності)	014.03 Історія
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про умовну (відкладену) акредитацію.

За – 8, Проти – 0

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Обґрунтування GER

У цьому розділі GER надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи.

Заповнення полів «Обґрунтування» є обов'язковим, якщо GER змінює рівень відповідності, визначений експертною групою, або підтверджує рівень відповідності А, Е чи F. У цих випадках необхідно заповнити обґрунтування не менше як за одним підкритерієм у межах відповідного критерію.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (GER)

Рівень В

Обґрунтування GER

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

Мета в ОП 2022 – «Формування професійних компетентностей майбутніх учителів історії базової та профільної середньої школи». Якщо на ОП реалізується підхід до визначення мети через вказівку на те, які компетентності на ній формуються, то доцільно вказати і на загальні компетентності, передбачені цією ОП. Тобто, наведене формулювання потребує розширення. Необхідно також уточнити термінологію. Так, Закони України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту» не оперують термінами «базова та профільна середня школа» як в ОП, а використовують терміни «базова середня освіта», «профільна середня освіта», «заклади освіти». («заклад загальної середньої освіти – юридична особа, основним видом діяльності якої є освітня діяльність, що провадиться на певному рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти; заклад освіти, що забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти – заклад загальної середньої освіти або заклад професійної, фахової передвищої чи вищої освіти, що провадить освітню діяльність на певному рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти (ч. 4-5 ст. 1 Закону України «Про повну загальну середню освіту»). Погоджуємось із ЕГ у тому, що «При наступних редакціях ОП варто оптимізувати зміст мети» (с. 4 Звіту ЕГ). Рекомендуємо вивчити вітчизняну практику щодо формулювання мети ОП з підготовки вчителя історії (ТНПУ <http://surl.li/hmenj>, СумДПУ <http://surl.li/hmeok>, ЛНУ <http://surl.li/hmerq>, тощо). Особливості ОП – «Проходження джерелознавчої практики в центральних державних архівних установах м. Києва, педагогічної практика в закладах загальної середньої освіти міста Києва». Погоджуємось із ЕГ у тому, що «такі практики є поширеними в ЗВО України та не є особливими» (с. 4 Звіту ЕГ). Проходження педагогічної практики на ОП за спеціальністю 014 Середня освіта – обов'язкова умова, а не особливість підготовки вчителів. У Профілі ОП в позиції «Ступінь ВО та назва кваліфікації» поряд з назвою ОП вказуються також назви двох вибіркового блоків, що не є доцільним, враховуючи характер цих блоків – «вибірково». Недоцільним також є і визначення в ОП додатково для цих вибіркового блоків – фахових компетентностей (ФК – 21.1 і 22.2) та ПРН – 28.1-30.1 і 28.2-30.2.

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

В кабінет АС завантажено чотири рецензії на ОП, в яких не вказано дату, що не дає однозначного розуміння, на який варіант ОП вони надані. На сайті ЗВО ми не знайшли інших рецензій, Тобто, є відгуки лише від академічної спільноти (3 – від фахівців з історії, 1 – з педагогіки). Доцільно запитувати/ отримувати відгуки роботодавців (до прикладу, представників закладів післядипломної педагогічної освіти, директорів, вчителів історії закладів загальної середньої освіти). На це є прями вказівки у Положенні про організацію освітнього процесу в КНУ п. 2.13-2.14 <http://surl.li/cyabs>. Відсутність відгуків роботодавців у вільному доступі не дозволяє встановити ступінь врахування їх пропозицій в ОП та освітній діяльності на ОП.

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

не застосовується

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

В ОП не вказано, вимоги яких документів враховано при її розробці (окрім «проекту стандарту спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» за першим (бакалаврським) рівнем та професійний стандарту за професіями «Вчитель ...»). У контексті аналізу розділу 6 ОП «Програмні компетентності» зазначимо, що орієнтиром наразі є наказ МОНУ «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів ВО» від 30.04.2020 № 584, які враховуються при розробці Стандартів ВО. Виходячи саме з цього наказу, очевидно, у перелік ЗК в ОП введено ЗК12 «Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності ...», що є позитивним. Згідно з цим наказом, «Перелік ЗК має містити 3-10», «Орієнтовна кількість СК, як правило, не перевищує 5-20 компетентностей», «Загальна кількість вимог становить 10-25 результатів навчання». В ОП перевищено максимальну кількість та усім показникам: ЗК – 12, ФК – 21 і 22 додатково до вибіркового блоку, ПРН – 27 та 28-30 додатково до вибіркового блоку, що саме по собі не є недоліком. У переліку ЗК враховано ті ЗК, які закріплені у Професійному стандарті вчителя, що заслуговує на позитивну оцінку. Перелік ФК, проте, доцільно переглянути/уточнити зокрема щодо уникнення дублювання, наприклад, ФК15 «Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу» охоплює зокрема ФК18 «Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів» та ФК19 «Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу». Під час перегляду також уточнити, для якого рівня загальної середньої освіти здійснюється підготовка вчителя історії на ОП – базової або/та профільної? У меті ОП вказано і на базову, і на профільну, у переліку ФК – лише на базову (ФК15). Щодо ПРН3 «Знати та розуміти принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти», доцільно чітко вказати, про який предмет йдеться – історія. Щодо ПРН7 «Вміти розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей», варто акцентувати на «громадянські та соціальні компетентності» як ключову компетентність у формуванні якої історія як навчальний предмет відіграє особливу роль. Щодо ПРН9 «Добирати і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів», необхідно вказати безпосередньо на історичну предметну компетентність. Недоцільним є включення у переліки ФК та ПРН додаткових компетентностей та результатів навчання до вибірових блоків 1 та 2.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень Е

Обґрунтування ГЕР

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

В кабінеті АС та на сайті ЗВО викладено переважно РП до ОП2018, тому ми аналізували саме їх. Щодо ОП2022, викладено лише РП дисциплін для першого курсу. РП ОК37 «Українська мова у професійній комунікації» немає загального тематичного плану. Виходячи з Тематичного плану практичних занять, п'ять тем з 16-ти стосується наукового стилю, наукового тексту, що не актуально для бакалаврської програми, на якій не передбачено кваліфікаційної роботи і курсова робота винесена у вибірку. Щодо ОК «Філософія», мета за РП – «Формування системи базових знань, вмінь і навичок філософського мислення для розв'язання складних спеціалізованих завдань у галузі права. Утвердження інтегративної і пошукової ролі філософії як основи і системи обґрунтування фахового знання і розуміння правових явищ і процесів». На цій ОП Філософія має спрямовуватися на інше. У переліку додаткових джерел в РП є застарілі російськомовні джерела російських видавництв. «Попередні вимоги до ОК10 «Вступ до спеціальності» (1-ий семестр), згідно з РП – «Знати основні засади освітнього процесу у середній школі», що нереальна вимога для здобувачів у 1-му семестрі. ОК3 «Вступ до університетських студій» за змістом не може забезпечити ЗК1 (громадянська компетентність), на забезпечення якої вказано в РП цієї ОК. Зміст ОК10 «Вступ до спеціальності» та ОК3 «Вступ до університетських студій» дещо дублюється, так в ОК3 є «Тема 11. Історичний факультет та напрямки його діяльності, освітній процес на факультеті», в ОК10 – «Тема 6. Зміст, структура та особливості підготовки вчителя історії в Університеті». ОК10 містить теми – «Предмет, методологія та основні категорії дидактики, Організація освітнього процесу, Суть і зміст виховного процесу в сучасній школі», що є не «вступом до спеціальності», а основним змістом педагогічної підготовки і має вивчатися в курсах педагогіки. Обсяг ОК3 – 2 кредити, що не відповідає Положенню Про організацію освітнього процесу <http://surl.li/cyabs>, відповідно до п. 5.2.4, якого, «НД та практики плануються, як правило, в обсязі 3 і більше кредитів ЄКТС». ОК9 «Вибрані розділи трудового права і основ підприємницької діяльності», виходячи зі змісту в РП (ОП2018), не може забезпечити ЗК1 «Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права», ЗК2 «Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і

досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області», ФК18 «Здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства», оскільки ОК9 не вміщує відповідних тем і практично не забезпечує ні ФК, ні ПРН. З іншого боку, в ОП2022 немає ОК, які за своїм змістом забезпечують ЗК1 (громадянська компетентність).

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

Обсяг більшої частини ОК у кредитах не релевантний до кількості компетентностей, які ці ОК забезпечують. ОК35 «Українські науково-освітні центри за кордоном» згідно з РП забезпечують дві ФК, однак, за своїм змістом не забезпечує ФК13 (Здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії). В ОП2018 на неї виділено 5 кредитів, в ОП2022 – 3. На історію освіти в Україні загалом 8 кр – ОК30 «Історія освіти в Україні з давніх часів до кінця XIX ст» та ОК31 «... в новітню добу», на кожну по 4 кр, при тому, що ОК30 забезпечує усього дві ФК, а за змістом цієї дисципліни не може підтвердити забезпечення зокрема ФК15 «Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі». ОК33 «Шкільна історична освіта в світі» (4 кр) виходячи з Матриці відповідності (ОП2018) забезпечує ФК1 «Здатність формувати в учнів предметні компетентності», ФК3 «...здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії» та ФК15 «.. формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння». Аналіз РП засвідчив, що зміст цієї ОК не може забезпечити зазначені ФК. Погоджуємось із зауваженням ЕГ (с. 7 Звіту ЕГ), що «значна увага приділяється теоретичним курсам історії та сьогодення шкільної історичної освіти (17 кредитів ЄКТС), які відірвані від конкретних фахових умінь і мають дотичний характер до ОП, та ін мові (17 кредитів ЄКТС), яка забезпечує формування лише двох цілей». У більшості РП серед рекомендованих джерел ми не знайшли англомовних, як і завдань англ мовою. Фактично усього дві дисципліни (ОП2022) – ОК26 Загальні основи педагогіки та дидактика середньої школи (4 кр) та ОК29 Методика викладання історії у школі (3 кр) – забезпечують всі основні педагогічні зокрема методичні компетентності (ФК1, ФК2, ФК3, ФК7, ФК8, ФК15, ФК18, ФК19. Погоджуємось із зауваженням ЕГ (с. 7 Звіту ЕГ), що «ОК29 є ключовим для підготовки фахівців ОП, проте охоплює лише 3 кредити і в змісті не розкриває такі теми, як засоби навчання історії, методичне забезпечення навчання історії, форми організації освітнього процесу, контроль і оцінювання, позакласна і позашкільна робота з історії, формування картографічних та хронологічних уявлень тощо». Пояснення, що методичні компетентності можуть бути забезпечені Блоком вибіркових дисциплін, не можна прийняти. Компетентності і ПРН не можуть забезпечуватися лише ВД (хоча можуть ними підсилюватися). У разі обрання Вибіркового блоку №2: «Вчитель історії в спеціалізованій школі з поглибленим вивченням суспільно-гуманітарних дисциплін», ці компетентності все одно не будуть забезпечені. Загалом, освітні компоненти у своїй сукупності не забезпечують досягнення цілей ОП та формування комплексу заявлених компетентностей.

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

В ОП не визначено предметну область. Відповідно до наказу МОНУ «Метод рекомендації щодо стандартів ВО» від 30.04.2020 № 584, опис предметної області повинен охоплювати: об'єкти вивчення, цілі навчання, теоретичний зміст предметної області, методи, методики і технології, інструменти та обладнання. Методи і засоби навчання, Інструменти та обладнання в ОП визначено в описі «Викладання та навчання». Передбачено «система методів навчання історії, історичні дослідження, розшифровування й описування архівних документів, пам'яток історії та культури; технологій архівного дослідження історичних процесів і явищ; методи моделювання, інтерпретації та опрацювання джерельної інформації», що забезпечує підготовку історика, а не вчителя історії. Зазначене «упровадження сучасних методик формування предметних компетенцій з історії в середній школі», не дає розуміння про які саме методи йдеться. ОК5 «Науковий образ світу» не стосується предметної області спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Завдання ОК5 (з РП) – ознайомити студентів з сучасними концепціями природознавства; РН за дисципліною – знати особливості сучасного природознавства, досягнення природничих наук; у змісті Модуль 1 – Елементи методології природознавства, Модуль 2 – хімічні процеси у світі, геологія, біологічний світ, тощо. Вивчення цієї ОК, методології науки, недоцільно на цій ОП, на якій не передбачено кваліф роботи, курсову роботу винесено у ВД, а написання референтів та есе не вимагає знання методології. У додатковій літературі в РП цієї ОК є застарілі джерела російських видавництв російською мовою (Венсовский С. Современная научная картина мира, М., 1986; Дубнищева В. Концепции современного естествознания, М., 1992). ОК8 Історична екологія, ОК38 Етнологія (3 кр), ОК39 Історія мистецтв (4 кр) практично не забезпечують ФК, а ПРН, наприклад «Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів», «Розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу» можуть бути забезпечені й іншими ОК, як ОК4 Історія української та зарубіжної культури (5 кр), ОК40 Художня культура в середній школі (3 кр), крім того, цивілізаційний підхід до вивчення історії, що означає зокрема акцентуацію на культуру та побут відповідного історичного періоду, має реалізуватися в кожній історичній НД. ОК22 Історія комуністичного тоталітарного режиму: становлення, еволюція, реалізація в Україні (4 кр) не забезпечує ФК чи ПРН і може бути інтегрована у зміст інших ОК з історії цього періоду. ОК28 «Пед майстерність вчителя» (3 кр в ОР2022) містить загальні теми (пед діяльність, пед спілкування, тощо) і не може забезпечити заявлені в РП компетентності і ПРН – Знати норми, критерії оцінювання знань, умінь учнів, застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії, тощо, і може бути інтегрована у зміст інших ОК пед спрямування.

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

Зазначимо, що аналогічні рекомендації ГЕР 01 вже надавала ЗВО, зокрема – «Продовжити удосконалення ОПП та освітньої діяльності на цій ОПП в частині реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін і загалом на

формування індивідуальної освітньої траєкторії. В ОПП та НП вказувати лише загальний обсяг кредитів на дисципліні вільного вибору студентів» <http://surl.li/hnhms>. Рекомендації «Удосконалити процедуру реалізації права здобувачів вищої освіти на формування індивідуальної освітньої траєкторії за рахунок збільшення кількості вибіркових блоків чи практичного забезпечення обрання з дисциплін (в обсязі 60 кредитів) з інших ОП» надавали й ГЕР оз <http://surl.li/hnhmz> та ін.

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

На ОП передбачено такі практики: Джерелознавча (3 кр), Ознайомча навчальна педагогічна (3 кр), Педагогічна практика (система виховної роботи, робота класного керівника) (6 кр), Педагогічна практика (11 кр) (ОП2022). В РП пед практик не вказано, в яких класах або на якому рівні середньої освіти буде проходити практика, не визначено чітко завдання практики і як студент має прозвітувати про їх виконання, яку звітну документацію подати. Так, Індивідуальне завдання – «Ознайомлення з організацією самостійної роботи учнів ЗЗСО з історії», на виконання якого відведено 22 години – як здобувач продемонструє його виконання? РП пед практик не передбачають варіантів проведення у дистанційному форматі, а мають передбачати після більше ніж три роки дистанційного навчання у ЗЗСО та ЗВО. Педпрактики не містять модулів та не передбачають завдань з педагогіки та психології, а це є усталеною практикою на бакалавр ОП підготовки вчителя. До РП Джерелознавча практика додається бланк титульного листа звіту, що допомагає здобувачам в оформленні звіту. Завдання практики та як вони будуть оцінені – не зрозуміло, зокрема і для здобувача. У переліку рекомендованих джерел значна частина застарілих (5 з 10-ти) (Методична розробка до вивчення термінології історичного джерелознавства та археології в курсі «Джерелознавство вітчизняної історії». – Дніпропетровськ, 1992. – 44 с.) На ОП не представлено наскрізної програми практики, яка передбачена Положення про проведення практики студентів ЗВО <http://surl.li/ctwnn> Відповідно до п.1.5 якого, «Зміст і послідовність практики визначається програмою, яка розробляється кафедрою згідно з навчальним планом. На кожній ланці практики необхідно, щоб програми мали рекомендації щодо видів, форм, тестів перевірки рівня знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти. Ці вимоги об'єднуються в наскрізній програмі - основному навчально-методичному документі практики». На ОП не передбачено практичних занять (лише до мовних ОК), до значної кількості ОК не передбачено навіть семінарів, а для формування практичних умінь і навичок необхідні саме такі заняття. При цьому, по ОК Вибрані розділи трудового права (немає семінарів/ практикумів) в РП передбачено «вирішення ситуаційних задач», презентації, то ж коли це робити, як не під час практикумів. По деяким ОК обсяг лекцій перевищує обсяг семінарів (Нова історія України, Педагогічна психологія, Педагогічна майстерність вчителя, Методика викладання історії у школі (30 год лекцій, 14 год семінарів, при тому, що саме ця ОК має забезпечувати певна частину основних методичних умінь і навичок, ФК та ПРН). Погоджуємось з ЕГ у тому, що така практика «не відповідає сучасним тенденціям ВО, практичні/ семінарські заняття мають бути основою будь якої НД» (с. 9 Звіту ЕГ).

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

не застосовується

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

не застосовується

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

не застосовується

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

не застосовується

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

не застосовується

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

На ОП взагалі не передбачено практичних занять (окрім мовних ОК), а до значної кількості ОК не передбачено навіть семінарських занять, а для формування практичних умінь і навичок необхідні саме такі заняття. Семінарів не передбачено до таких ОК: Вступ до університетських студій, Науковий образ світу, Соціально-політичні студії, Історична екологія, Вибрані розділи трудового права, Вікова фізіологія та шкільна гігієна, Українські науково-освітні центри за кордоном, Архівознавство, тощо. При цьому, по ОК Вибрані розділи трудового права в РП передбачено «вирішення ситуаційних задач», презентації, то ж коли це робити, як не під час практикумів. По деяким ОК обсяг лекцій перевищує обсяг семінарів – ОК Нова історія України, Педагогічна психологія, Педагогічна майстерність вчителя, Методика викладання історії у школі (30 год лекцій, 14 год семінарів, при тому, що саме ця ОК має забезпечувати переважну частину основних методичних умінь і навичок, ФК та ПРН). Погоджуємось з ЕГ у тому, що така практика «не відповідає сучасним тенденціям вищої освіти, ... Саме тому практичні та/або семінарські заняття мають бути основою будь якої навчальної дисципліни» (с. 9 Звіту ЕГ).

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

не застосовується

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

не застосовується

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

На ОП не систематично оновлюється зміст освіти на основі актуальних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. У переліках рекомендованої літератури в робочих програмах є застаріла література. У переліку рекомендованих джерел в РП Джерелознавча практика значна частина застарілих (5 з 10-ти) (Методична розробка до вивчення термінології історичного джерелознавства та археології в курсі «Джерелознавство вітчизняної історії». – Дніпропетровськ, 1992. – 44 с.). У переліку основної літератури в РП ОК «Історія освіти в Україні з давніх часів до кінця XIX ст.» найновіше джерело – 2008 року, водночас серед основної літератури є, наприклад, і таке джерело – «Баїк Л., Мітюров Б. Стан народної освіти, школи і педагогічної думки на західноукраїнських землях в період панування Австро-Угорської монархії. – Дрогобич: ДДП, 1965». У переліку додаткових джерел в РП ОК Філософія є застарілі російськомовні джерела російських видавництв, як і в РП ОК «Науковий образ світу» (Венсовский С. Современная научная картина мира, М., 1986; Дубнищева В. Концепции современного естествознания, М., 1992).

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

не застосовується

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

5.1 **Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь**

не застосовується

5.2 **Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)**

не застосовується

5.3 **Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми**

не застосовується

5.4 **У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності**

не застосовується

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

6.1 **Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання**

не застосовується

6.2 **Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми**

не застосовується

6.3 **Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу**

не застосовується

6.4 **Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців**

не застосовується

6.5 Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями

не застосовується

6.6 Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності

не застосовується

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми

не застосовується

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

не застосовується

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

не застосовується

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

не застосовується

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

не застосовується

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

не застосовується

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

не застосовується

8.4 Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

не застосовується

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

не застосовується

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

Не можемо стверджувати, що на у ЗВО та на ОП зокрема беруться до уваги результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій). Так, рекомендації щодо удосконалення моделі вибірковості регулярно надаються ЕГ та ГЕР. До прикладу, ГЕР 01 вже рекомендувала ЗВО – «Продовжити удосконалення ОПП та освітньої діяльності на цій ОПП в частині реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін і загалом на формування індивідуальної освітньої траєкторії. В ОПП та НП вказувати лише загальний обсяг кредитів на дисципліни вільного вибору студентів» <http://surl.li/hnhms>. Рекомендації «Удосконалити процедуру реалізації права здобувачів вищої освіти на формування індивідуальної освітньої траєкторії за рахунок збільшення кількості вибіркових блоків чи практичного забезпечення обрання з дисциплін (в обсязі 60 кредитів) з інших ОП» надавали й ГЕР 03 <http://surl.li/hnhmz> та ін.

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

Не можемо констатувати, що внутрішня система забезпечення якості освіти функціонує достатньо ефективно. Так, не всі НПП систематично оновлюють зміст освіти на основі актуальних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. У переліках рекомендованої літератури в робочих програмах є застаріла література, а також російськомовні джерела та/ або джерела російських видавництв.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін

не застосовується

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

На сторінці ОП Середня освіта (Історія) <http://surl.li/grqlc> викладено ОП та переліки НД по рокам навчання без гіперпосилань, тобто, на цій сторінці робочих програм немає у доступі. На сайті кафедри новітньої історії України також викладено перелік ОК <http://surl.li/grqlw> однак, «розкриваються» лише частина з них, деякі РП не є

доступними й на цій сторінці, немає тут і ОП. Є ще одна сторінка цієї ОП – <http://surl.li/grqjk> на якій також викладено переліки ОК і тут вони всі з гіперпосиланнями, однак, тут немає самої ОП. Погоджуємось з думкою ЕГ, що «для стейкхолдерів складно знаходити інформацію про ОП на кількох підсторінках кафедри чи факультету, підтримуємо рекомендацію ЕГ щодо створення окремої веб-сторінки для розміщення всієї точної та достовірної інформації про ОП для інформування стейкхолдерів, на яку можна перейти зі сторінки факультету та кафедр».

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

не застосовується

Рівень відповідності (ГЕР)

не застосовується

Обґрунтування ГЕР

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

не застосовується

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень наукових керівників

не застосовується

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

не застосовується

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

не застосовується

10.5 Наявна практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

не застосовується

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

не застосовується

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків. Заповнення цих полів є обов'язковим у всіх випадках, коли ГЕР погодилася або визначила рівень відповідності критерію В, Е чи F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

В ОП 2023: - удосконалити формулювання мети ОП з урахуванням зауважень ГЕР, а також вивчити вітчизняну практику щодо формулювання мети ОП з підготовки вчителя історії (ТНПУ <http://surl.li/hmenj>, СумДПУ <http://surl.li/hmeok>, ЛНУ <http://surl.li/hmerq>, тощо); - уточнити, для якого рівня загальної середньої освіти здійснюється підготовка вчителя історії на ОП – базової або/та профільної? У меті ОП вказано і на базову, і на профільну, у переліку ФК – лише на базову (ФК15); - у переліку фахових компетентностей вказувати рівень освіти, для виконання професійних завдань та обов'язків на якому здійснюється підготовка вчителів на ОП, а також узгодити ФК з метою ОП в цій частині; - врахувати зауваження ГЕР щодо формулювання ПРН 3, 7, 9; - переглянути перелік ФК щодо уникнення дублювання; - переглянути доцільність включення у переліки ФК та ПРН додаткових

компетентностей та результатів навчання до вибірових блоків 1 та 2. У поточній діяльності на ОП запитувати/отримувати відгуки на ОП не лише від академічної спільноти, але й від роботодавців (до прикладу, представників закладів післядипломної педагогічної освіти, директорів, вчителів історії закладів загальної середньої освіти). На це є прямі вказівки у Положенні про організацію освітнього процесу в КНУ п. 2.13-2.14 <http://surl.li/cyabs>

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

В ОП 2023 та в освітній діяльності на ОП у 2023-2024 навчальному році: - переглянути зміст ОК «Українська мова у професійній комунікації» з урахуванням її назви та специфіки підготовки вчителя історії і його професійної діяльності; - увідповіднити мету ОК «Філософія» до потреб підготовки вчителя історії; - інтегрувати зміст ОКЗ «Вступ до університетських студій» та ОК10 «Вступ до спеціальності» в рамках однієї ОК з метою уникнення дублювання змісту цих двох та інших ОК; - інтегрувати ОК «Педагогічна майстерність» у зміст загального курсу педагогіки; переглянути назву і зміст ОК26 «Загальні основи педагогіки та дидактика середньої школи», оскільки на цій ОП потрібно вивчати повний курс педагогіки а не основи; - в рамках предметної області ОП визначити: об'єкти вивчення, цілі навчання, теоретичний зміст, методи, методики і технології, інструменти та обладнання; - переглянути доцільність включення ОК «Науковий образ світу» в цю ОП, з огляду на те, що мета і зміст цієї НД не відповідають завданням підготовки бакалавра-вчителя історії; - винести у ВД та/або інтегрувати у зміст інших дисциплін такі ОК – Історична екологія, Етнологія, Історія мистецтв, які практично не забезпечують ФК; - не включати у переліки рекомендованої літератури російськомовні джерела та літературу видавництв країни-агресора; - переглянути зміст ОП, представлений в обов'язкових ОК, для повного забезпечення усіх компетентностей та ПРН, заявлених в ОП; - забезпечити повноцінне право здобувачів на вільний вибір дисциплін; не включати в ОП переліки вибірових блоків та компетентності і ПРН, які вони забезпечують; дисципліни з блоків включити у загальний перелік ВД, що забезпечить реальні можливості для здобувачів вільно обирати серед них; - чітко формулювати завдання практик та вказувати бали за їх виконання, до прикладу – «провести п'ять уроків з історії, за кожний урок – по 5 балів (максимальна оцінка), що включає розробку і подання методисту відповідної кількості планів-конспектів»; включити в РП як додатки зразки/ бланки звітної документації; - передбачити в РП педагогічних практик варіанти/ способи їх проведення/ проходження у дистанційному форматі; - щодо педагогічних практик, передбачити модулі/завдання з педагогіки та психології, що є усталеною практикою на бакалаврських програмах підготовки вчителя; - систематично оновлювати переліки літератури в робочих програмах навчальних дисциплін для врахування в їх змісті актуальних наукових досягнень і сучасних практик; - розробити наскрізну програму практики на ОП; - переглянути розподіл годин між лекційними й семінарськими заняттями щодо збільшення годин на проведення семінарів, передбачити практичні заняття, проведення яких є оптимальною формою реалізації компетентнісного підходу, формування ПРН, зокрема практичних умінь і навичок

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Підтримуємо рекомендацію ЕГ щодо заохочення здобувачів освіти на ОП до участі у проєктах неформальної освіти, у програмах академічної мобільності, зокрема міжнародної.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

В ОП 2023 та НП 2023 переглянути розподіл годин між лекційними й семінарськими заняттями щодо збільшення годин на проведення семінарів, а також передбачити практичні заняття, проведення яких є оптимальною формою реалізації компетентнісного підходу та формування програмних результатів навчання, зокрема практичних умінь і навичок. НПП систематично оновлювати зміст освіти на основі актуальних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. У робочих програмах на 2023-2024 навчальний рік переглянути переліки рекомендованих джерел і забезпечити включення у ці переліки актуальних видань, в яких відображено останні досягнення відповідних наук, та не включати в ці переліки російськомовні джерела та/або джерела видавництв країни-агресора. До початку 2023-2024 навчального року службам/ структурним підрозділам, відповідальним за якість освіти в цій частині у ЗВО, провести перевірки навчально-методичного забезпечення щодо його актуальності.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Залучати до проведення контрольних заходів на ОП, передусім до атестації, зовнішніх стейкхолдерів, експертів галузі, роботодавців.

Критерій 6. Людські ресурси

Для забезпечення більш повної відповідності академічної кваліфікації НПП до навчальних дисциплін, викладання яких вони забезпечують, упродовж 2023 року опублікувати 1-2 статті з проблематики відповідних дисциплін у вітчизняних фахових виданнях, а також у виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних. Тематику підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників максимально наближувати до проблематики навчальних дисциплін, викладання яких вони забезпечують.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Проводити опитування здобувачів цієї ОП щодо їх задоволеності різними видами підтримки, яка їм надається/ може бути надано у ЗВО. Здобувачів та НПП опитувати щодо виявлення випадків дискримінації, корупції, сексуальних домагань.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

У процесі моніторингу й удосконалення ОП враховувати результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, зокрема, рекомендації щодо удосконалення моделі вибірковості, які регулярно надаються ЕГ та ГЕР за результатами експертиз ОП різних галузей знань та спеціальностей у ЗВО. До початку 2023-2024 навчального року службам/структурним підрозділам, відповідальним за якість освіти в цій частині у ЗВО, провести перевірки навчально-методичного забезпечення щодо включення у нього актуальної навчальної та наукової літератури.

Критерій 9. Прозорість та публічність

До початку 2023-2024: - для забезпечення зручності у користуванні стейкхолдерів, насамперед здобувачів освіти, рекомендуємо систематизувати всю інформацію щодо ОП та її методичного забезпечення на одній сторінці; - на сторінках кафедр у рамках опису «Склад кафедри» надати посилання на профілі викладачів у Google Scholar, Web of Science, Scopus.

Критерій 10. Навчання через дослідження

не застосовується

4. Додатки

Відсутні

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні ГЕР і результати голосування членів ГЕР є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні ГЕР так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні ГЕР

ОСТРОВСЬКА КАТЕРИНА ОЛЕКСІЇВНА